

Nota Reserves & Voorzieningen
en Weerstandsvermogen
2012-2015

Inhoud

Hoofdstuk 1	Managementsamenvatting		3
Hoofdstuk 2	Inleiding		4
Hoofdstuk 3	Begrippen		4
	3.1	Reserves	4
	3.2	Voorzieningen	5
	3.3	Weerstandsvermogen	5
Hoofdstuk 4	Rente		6
	4.1	Rente voorzieningen	6
	4.2	Rente algemene reserve	6
	4.3	Bestemmingsreserves met een relatie tot bezittingen	6
	4.4	Overige bestemmingsreserves	6
	4.5	Rentepercentage	6
Hoofdstuk 5	Beleidsuitgangspunten		7
	5.1	Begrotingsevenwicht	7
	5.2	Een overzichtelijke indeling van de reserves en voorzieningen	7
	5.3	Nieuwe reserves	7
	5.4	Toevoeging en aanwending reserves	7
	5.5	Toevoeging en aanwending voorzieningen	8
	5.6	Vrijval reserves	8
	5.7	Weerstandsvermogen	8
	5.8	Risicomanagement	8
Hoofdstuk 6	Reserves		10
	6.1	Algemene reserve	10
	6.2	Bestemmingsreserves	10
		6.2.1 Financieel technische reserves	10
		6.2.2 Tariefegalisatiereserves	11
		6.2.3 Overige bestemmingsreserves	11
Hoofdstuk 7	Voorzieningen		13
Hoofdstuk 8	Weerstandsvermogen		13
	8.1	Berekening weerstandsvermogen	13
	8.2	Weerstandscapaciteit	14
		8.2.1 Algemene reserve	14
		8.2.2 Onvoorzien	15
		8.2.3 Begrotingsruimte	15
		8.2.4 Stille reserves	15
		8.2.5 Onbenutte belastingcapaciteit	16
Bijlage 1	Functies van reserves		17
Bijlage 2	Risicomatrix		18
Bijlage 3	Details reserves en voorzieningen		19

Managementsamenvatting

Volgens de financiële verordening wordt de raad eens per raadsperiode een nota aangeboden waarin wordt het beleid ten aanzien van reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen wordt vastgelegd (Hoofdstuk 2 tot en met Hoofdstuk 4).

Daarnaast wordt inzicht gegeven in welke reserves en voorzieningen er zijn (Hoofdstuk 5 en Hoofdstuk 6) en wordt beoordeeld of het weerstandsvermogen voldoende is (Hoofdstuk 7).

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de organisatie in staat is de risico's die zij loopt op te kunnen vangen. In deze nota wordt de keuze gemaakt dat de beschikbare weerstandscapaciteit minmaal gelijk moet zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit (op basis van de risico-inventarisatie-matrix).

De gemeente Leudal heeft een start gemaakt met het invullen van een risico-inventarisatie-matrix. Hoewel de matrix in de komende tijd nog verder verbeterd moet worden, kan daaruit opgemaakt worden dat de weerstandscapaciteit afgezet tegen deze risico's ruim voldoende is.

Hierbij moet in gedachten worden gehouden dat de opvang met reserves altijd incidenteel van aard is, terwijl er risico's zijn die structurele consequenties kunnen hebben. Als deze zich voordoen zal dat consequenties hebben voor begrotingen van de komende jaren.

De grootste risico's zitten in:

- teruglopende vastgoedprijzen. De gemeente Leudal heeft een aantal voornemens tot verkoop van vastgoed, die ook al deels zijn ingezet als dekking op projecten.
- wijziging in inkomsten vanuit het gemeentefonds. Er komt een herverdeling tussen gemeenten en het is nog niet duidelijk of de opbrengst van de aandelen Essent daar een rol in zullen spelen.
- ingeboekte bezuinigingen, waarvan nog niet duidelijk is of het zal lukken deze op de geplande termijn te realiseren.

In totaal komt het benodigde weerstandsvermogen tussen € 3,5 en 7,0 mln. De beschikbare weerstandscapaciteit is € 10,4 mln., waarvan €6,9 mln. algemene reserve.

Hoofdstuk 1 Inleiding

Op 15 december 2009 heeft de raad de “Financiële verordening gemeente Leudal 2010” vastgesteld. In artikel 6b van deze verordening is bepaald:

Het college van Burgemeester en Wethouders biedt de raad eenmaal in de raadsperiode een nota reserves en voorzieningen aan. De raad stelt de nota vast. De nota behandelt:

- a. de vorming en besteding van reserves*
- b. de vorming en besteding voorzieningen*
- c. de toerekening en verwerking van rente over de reserves en voorzieningen.*

De nota reserves en voorzieningen is voor het laatst aangeboden in 2008.

Voorliggende nota is gebaseerd op de voorgaande nota, tussentijdse raadbesluiten en regelgeving, met name Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Hoofdstuk 2 Begrippen

2.1 Reserves

Reserves worden gevormd door bestemming van het resultaat, zijn vrij besteedbaar en behoren tot het eigen vermogen.

Onttrekkingen en toevoegingen lopen via de resultaatbestemming en dus nooit rechtstreeks via de exploitatie. Als gevolg daarvan behoeven alle mutaties in reserves de goedkeuring van de raad.

Het BBV kent twee soorten reserves, te weten de algemene reserve en de bestemmingsreserves.

De **algemene reserves** zijn alle reserves, niet zijnde bestemmingsreserves, die zijn bedoeld als buffer (weerstandscapaciteit) voor het opvangen van financiële tegenvallers (zoals een tekort op de jaarrekening en niet voorzienbare risico's).

Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan door de gemeenteraad een bepaalde bestemming is gegeven. Een bestemmingsresere is bedoeld om een toekomstige aanwending vast te leggen, waarvoor geen verplichting bestaat.

Binnen de bestemmingsreserves maakt Leudal een onderscheid in:

- **financieel technische reserves** (ter dekking van uitgaven die in de exploitatiebegroting geraamd zijn), deze kunnen vervolgens worden ondeverdeeld in:
  - **dekkingsreserves**: dit zijn bestemmingsreserves voor de dekking van kapitaallasten van reeds gerealiseerde investeringen van economisch nut
  - **overige financieel technische reserves**: die worden die ingezet ter dekking van exploitatieuitgaven.
- **tariefegaliseringsreserves** (bestemmingsreserves om ongewenste schommelingen in tarieven) en
- overige bestemmingsreserves (met expliciete bestemming).

2.2 Voorzieningen

Voorzieningen zijn onderdeel van het vreemd vermogen, omdat zij gevormd worden om toekomstige verplichtingen na te komen. Het verschil tussen een reserve en een voorziening is dat de raad bij reserves de bestemming wel kan wijzigen en bij voorzieningen niet (omdat daar verplichtingen onder liggen).

Gevalen waarin volgens het BBV voorzieningen gevormd moeten worden zijn:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten (bijvoorbeeld wachtgeld- en pensioenvoorziening wethouders);
- b. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten (bijvoorbeeld voorziening dubieuze debiteuren);
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren. (bijvoorbeeld voorziening onderhoud gebouwen)
- d. van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen van uitkeringen van Europese en Nederlandse overheden met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De gemeente Leudal kent (op basis van a) één voorziening voor wachtgeldverplichting en (op basis van c) een aantal onderhoudsvoorzieningen. Deze worden gebaseerd op door de gemeenteraad vastgestelde beheerplannen en dienen om tot een stabiel financieel perspectief te komen door egalisatie van deze kosten. Deze voorzieningen zijn onderbouwd te met actuele onderhoudsplannen.

Voorzieningen worden gevormd ten laste van het betreffende product in de exploitatiebegroting. Vorming van voorzieningen tellen dan ook mee in het resultaat voor bestemming in tegenstelling tot reserves. Aanwendungen worden rechtstreeks ten laste van de voorziening verantwoord.

2.3 Weerstandvermogen

Naast risico's waarvoor voorzieningen zijn gevormd, zijn er ook risico's waarvoor geen voorzieningen worden gevormd. Deze worden in het kader van risicomanagement wel in beeld gebracht. Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is deze mogelijk tegenvallers op te vangen.

Het **weerstandvermogen** bestaat uit de relatie tussen:

- de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Structureel of incidenteel?

In het BBV wordt onderscheid gemaakt tussen de incidentele weerstandscapaciteit en de structurele weerstandscapaciteit. Dat betekent dat de gemeente niet alleen voor de mogelijke risico's moet schatten of het effect eenmalig dan wel blijvend is, maar ook bij de berekening

van de weerstandscapaciteit op dat tijdsaspect moet letten. In Leudal wordt de weerstandscapaciteit en het totale risico structureel en incidenteel berekend.

Hoofdstuk 3 Rente

Door het aanhouden van reserves en voorzieningen bespaart de gemeente rente (er hoeft minder extern gefinancierd te worden). Het BBV staat toe deze rente als (boekhoudkundige) opbrengst in de begroting op te nemen als bate tegenover de (boekhoudkundige) rentelasten.

Hierna wordt aangegeven hoe de gemeente Leudal omgaat met renteopbrengsten van de eigen financieringsmiddelen.

3.1 Rente voorzieningen

Over het bedrag van de aanwezige voorzieningen wordt jaarlijks rente berekend en de rentebedragen worden als structurele baten¹) in de begroting opgenomen. Deze wordt niet toegevoegd aan de voorzieningen. De voorzieningen worden jaarlijks (bij de jaarrekening) beoordeeld op toereikendheid en indien nodig aangevuld.

3.2 Rente algemene reserve

Over het bedrag van de algemene reserve wordt rente berekend en deze rente wordt als structurele bate¹) in de begroting opgenomen, tenzij de algemene reserve niet op peil is. In die situatie wordt de rente toegevoegd aan de reserve.

3.3 Bestemmingsreserves met een relatie tot bezittingen

Aan de bestemmingsreserves die een relatie hebben met bezittingen (voornamelijk de reserves ter dekking van de kapitaallasten) wordt de rente toegevoegd aan de reserve, teneinde deze reserves op peil te houden. Aan een dekkingsreserve wordt pas rente toegevoegd als op betreffend actief (pand) wordt afgeschreven.

3.4 Overige bestemmingsreserves

De rente van de overige bestemmingsreserves wordt toegevoegd aan de exploitatie en deze rente wordt als structurele bate¹) in de begroting opgenomen.

3.5 Rentepercentage

Het rentepercentage dat gehanteerd wordt bij de berekening van de rentetoevoeging aan reserves wordt jaarlijks in de programmabegroting door de gemeenteraad vastgesteld en volgt de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt.

---

¹ Bij het wegvallen van de bespaarde *rente* (bijvoorbeeld door gebruik (onttrekking) van een reserve die in de begroting niet opgenomen is) zal deze gecompenseerd moeten worden door *alternatieve dekking*.

Hoofdstuk 4 Beleidsuitgangspunten

4.1 Begrotingsevenwicht

Leudal streeft naar een structureel en duurzaam begrotingsevenwicht, dit betekent dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Onttrekkingen uit reserves zijn incidentele baten en kunnen derhalve alleen worden gebruikt ter dekking van incidentele lasten.

4.2 Een overzichtelijke indeling van de reserves en voorzieningen

In de nota reserves en voorzieningen 2008 is reeds ingezet op het terugdringen van het aantal reserves en voorzieningen. Vermindering van het aantal reserves moet leiden tot vergroting van de slagvaardigheid in het financieel beleid. Er moet een goede afweging plaatsvinden bij het inzetten van middelen op basis van beleidskeuzes die gemaakt worden. In principe moeten in de exploitatiebegroting voldoende middelen opgenomen zijn voor het realiseren van het te voeren beleid en moet het slechts incidenteel nodig zijn om een beroep te doen op de reserves.

4.3 Nieuwe reserves

Er zal een terughoudend beleid worden gevoerd ten aanzien van het instellen van nieuwe reserves.

In het raadsbesluit waarbij een reserve wordt ingesteld moet worden aangegeven:

- a. het doel voor de instelling van een reserve;
- b. het motief voor de instelling van een reserve;
- c. de wijze waarop de reserve wordt gevormd;
- d. de minimum hoogte van een reserve;
- e. de maximale hoogte van een reserve;
- f. de bestedingsraming voor de komende jaren van een reserve;
- g. de einddatum (wanneer het doel bereikt moet zijn en de reserve dus kan vervallen voor zover deze niet is gebruikt);
- h. de bestemming van de bespaarde rente betreffende de reserves.

4.4 Toevoeging en aanwending reserves

In de begroting wordt een zo reëel mogelijk beeld gegeven van de toevoegingen en aanwendingen van reserves in een jaar. De gemeenteraad kan aan het college van burgemeester en wethouders de bevoegdheid tot het gebruik van de reserves delegeren, binnen de gestelde doelstellingen en volgens eventueel geformuleerde gebruiksregels. In principe dient bij iedere reserve nauwkeurig aangegeven te zijn onder welke voorwaarden aanwending is toegestaan. In het algemeen worden de volgende regels gesteld:

- **Investerings**

Het doen van investeringen ten laste van de reserve is voorbehouden aan de gemeenteraad. De gemeenteraad verstrekt voor alle uit te voeren investeringen vooraf krediet. De dekking hiervan kan geheel of gedeeltelijk uit een reserve gebeuren, mits passend binnen de doelstellingen. Hiertoe wordt een voorstel gedaan door het college van B&W.

- Overige uitgaven

Bij het vaststellen van de begroting is door de gemeenteraad aangegeven voor welke bedragen de reserves in het lopende jaar aangesproken mogen worden. Hiermee delegeert de gemeenteraad het college van B&W tot het doen van uitgaven tot het maximum van de begrote onttrekkingen.

- Stortingen

Bij het vaststellen van de begroting is door de gemeenteraad aangegeven welke bedragen in het lopende jaar aan de reserves moeten worden toegevoegd.

4.5 Toevoeging en aanwending voorzieningen

Voorzieningen kunnen alleen aangewend worden voor het voldoen aan de verplichting waarvoor de betreffende voorziening is ingesteld. Aanwending is een bevoegdheid van het college van B&W.

Voor mutaties geldt dat deze alleen plaats kunnen vinden op basis van gewijzigde omstandigheden.

Daarnaast worden voorzieningen bij de jaarrekening geactualiseerd zodat de toereikendheid ervan gegarandeerd blijft.

4.6 Vrijval reserves

Vrijval van middelen uit de reserves dient bij voorkeur ten goede te komen aan het verbeteren van de financiële positie (algemene vermogenspositie) van de gemeente, indien de weerstandcapaciteit nog niet het gewenste niveau heeft.

4.7 Weerstandsvermogen

Er is geen algemene norm voor de omvang van de het weerstandsvermogen algemene reserve.

De provincie hanteerde ten behoeve van haar toezicht in het verleden als algemene norm een minimum algemene reserve van 10 % van het Genormeerd Uitgavenniveau (GUN).

De gemeente Leudal toetst haar weerstandscapaciteit aan de risico's zoals deze vanuit het risicomanagement worden geïnventariseerd in de risico-inventarisatie-matrix.

Het weerstandsvermogen (de ratio weerstandscapaciteit) wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit. Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient te worden vastgesteld welke ratio de gemeente Leudal nastreeft. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van een waarderingstabel. De gemeente Leudal streeft een ratio weerstandscapaciteit na dat tussen 1 en 2 ligt.

4.8 Risicomanagement

Zowel in het rekenkamer onderzoek begin 2011 als het verdiepingsonderzoek van de Provincie in 2010 wordt gesteld dat de gemeente Leudal ten aanzien van risicomanagement op de goede weg is. In deze nota wordt een volgende stap gezet door het berekenen van de weerstandscapaciteit aan de hand van een risico-inventarisatie-matrix.

Inmiddels in binnen de gemeente de procesbeschrijving risicomangement opgesteld en wordt deze geïmplementeerd. Uitgangspunt is dat risicomangement een onderdeel is van het integraal management. De regie wordt gehouden vanuit de matrix die 2 keer per jaar (bij de jaarrekening en de begroting) geactualiseerd wordt.

Hoofdstuk 5 Reserves

5.1 Algemene reserve

Vooruitlopend op de herschikking van de reserves en conform het advies van de provincie in het verdiepingsonderzoek², zijn bij de 3e bestuursrapportage van 2010 de reserve risico's grondexploitatie en de egalisatiereserve gemeentefonds (conform de kadernota 2011, vastgesteld op 13 juli 2010) afgezonderd van de algemene reserve.

Zie verder Hoofdstuk 7 voor de beoordeling van de algemene reserve.

5.2 Bestemmingsreserves

5.2.1 Financieel technische reserves

5.2.1.1. Dekkingsreserves

Dekkingsreserves zijn bestemmingsreserves voor de dekking van kapitaallasten van reeds gerealiseerde investeringen van economisch nut. Volgens het BBV moet voor de activering van investeringen met economisch nut de bruto-methode worden gehanteerd, waardoor aanwendungen van reserves niet afgetrokken mogen worden van het investeringsbedrag voor de berekening van de kapitaallasten. De kapitaallasten worden berekend over de bruto-investering en de reserve wordt gedurende de afschrijvingstermijn aangewend om de kapitaallasten (geheel dan wel gedeeltelijk) af te dekken.

Het staat de raad echter vrij om de bestemming ook van deze reserves te wijzigen, maar hiervoor geldt de restrictie dat er vervangende dekkingsmiddelen aangewezen dienen te worden.

De gemeente Leudal kent de volgende dekkingsreserves:

omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Boekwaarde 31-12-2011	Boekwaarde 31-12-2012	Boekwaarde 31-12-2013	Boekwaarde 31-12-2014
Dekkingsreserves					
Dekkingsreserve accommodatie RKVB	677.000	677.000	654.000	632.000	609.000
Dekkingsreserve accom. schutterij Hunsel	97.000	97.000	97.000	94.000	91.000
Dekkingsreserve accom. schutterij Ell	97.000	97.000	97.000	94.000	91.000
Dekkingsreserve Ellenhof	617.000	617.000	617.000	617.000	602.000
Dekkingsreserve De Zaal	1.846.000	1.790.000	1.734.000	1.678.000	1.622.000
Dekkingsreserve woning Baexheimerhof	197.000	191.000	186.000	180.000	174.000
Dekkingsreserve gemeenschapshuis Neer	149.000	140.000	131.000	123.000	114.000
Dekkingsreserve Postkoets Horn	2.085.000	2.287.000	2.230.000	2.173.000	2.115.000
Dekkingsreserve huisv. Jong Nederland Grathem	125.000	125.000	125.000	122.000	118.000
Dekkingsreserve BMV Roggel	3.885.000	3.946.000	3.799.000	3.663.000	3.556.000
Dekkingsreserve BMV Heythuysen	898.000	898.000	875.000	853.000	830.000
Dekkingsreserve BMV Grathem	436.000	1.423.000	1.801.000	1.756.000	1.711.000
Dekkingsreserve St. Jan Baexem	561.000	737.000	718.000	698.000	679.000
Dekkingsreserve SG St. Ursula	648.000	631.000	614.000	596.000	579.000
Dekkingsreserve Lataste Horn	66.000	62.000	57.000	53.000	49.000
Dekkingsreserve BS Mussenberg	425.000	413.000	401.000	389.000	377.000
Dekkingsreserve landschapsonwikkeling	150.000	139.000	115.000	86.000	59.000
Totaal dekkingsreserves	12.959.000	14.270.000	14.251.000	13.807.000	13.376.000

Voor toelichting per reserve zie bijlage 2. (Behalve aan landschapsonwikkeling worden aan alle dekkingsreserves rente toegevoegd.)

² De provincie heeft in het kader van haar toezichhoudende functie een verdiepingsonderzoek uitgevoerd bij de gemeente Leudal. In het rapport worden aanbevelingen gedaan, waaronder het opstellen van een nota weerstandsvermogen en het afzonderen van een risicoreserve voor grondexploitatie en gemeentefonds.

5.2.1.2. Overige financieel technische reserves

De overige financieel technische reserves zijn reserves die ingezet worden ter dekking van exploitatieuitgaven. In Leudal kennen we de volgende overige financieel technische reserves:

omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Boekwaarde 31-12-2011	Boekwaarde 31-12-2012	Boekwaarde 31-12-2013	Boekwaarde 31-12-2014
<u>overige financieel technisch reserves</u>					
Decentralisatie bijzondere bijstand	9.000	-	-	-	-
Gemeenschapshuizen Neer en Heibloem	569.000	543.000	516.000	489.000	463.000
Onderhoud overweg Napoleonsweg	486.000	460.000	435.000	408.000	382.000
Reserve structurele onttrekkingen	789.000	681.000	573.000	465.000	357.000
Totaal overige financieel technische reserves	1.853.000	1.684.000	1.524.000	1.362.000	1.202.000

Voor toelichting per reserve zie bijlage 2. (Aan deze reserves wordt geen rente toegevoegd.)

5.2.2 **Tariefegalisereserves**

Tariefegalisereserves zijn bestemmingsreserves om ongewenste schommelingen in tarieven, die aan derden in rekening worden gebracht te voorkomen, en waarvoor geen directe terugbetalingsverplichting bestaat.

Het staat de raad enerzijds vrij om de bestemming van deze reserves te wijzigen, maar anderzijds bestaat de morele verplichting om deze middelen terug te laten vloeien naar de burgers die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van deze reserves.

Gemeente Leudal kent 2 van dergelijke reserves:

omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Boekwaarde 31-12-2011	Boekwaarde 31-12-2012	Boekwaarde 31-12-2013	Boekwaarde 31-12-2014
<u>tariefegalisereserves</u>					
Egalisatie reserve afvalstoffenheffing	608.000	459.000	209.000	209.000	209.000
Egalisatie reserve riolering	586.000	606.000	634.000	663.000	692.000
tariefegalisereserves	1.194.000	1.065.000	843.000	872.000	901.000

Voor toelichting per reserve zie bijlage 2. (Aan deze reserves wordt geen rente toegevoegd.)

5.2.3 **Overige bestemmingsreserves**

Overige bestemmingsreserves zijn reserves waaraan door de gemeenteraad expliciet een bestemming is gegeven.

(tabel op volgende pagina)

omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Boekwaarde 31-12-2011	Boekwaarde 31-12-2012	Boekwaarde 31-12-2013	Boekwaarde 31-12-2014
<u>Overige Bestemmingsreserves</u>					
Ornamenten en kunstbeleid	91.000	75.000	75.000	75.000	75.000
Jeugdvoorzieningen	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
Onderwijshuisvesting Leudal	354.000	469.000	589.000	715.000	846.000
Bijzondere bestemmingen	249.000	249.000	232.000	215.000	198.000
Parkeerfonds	-	-	-	-	-
Onderhoud jachthaven Hanssum	62.000	81.000	99.000	117.000	136.000
Monumentensubsidie	88.000	88.000	88.000	88.000	88.000
Groenfond	288.000	209.000	209.000	209.000	209.000
Top 10 projecten (Mooi Buggenum)	77.000	-	-	-	-
Projecten en beleidsvoornemens	91.000	91.000	-	-	-
Planschadefonds	70.000	-	-	-	-
Bestemmingsplannen	683.000	431.000	157.000	-	-
Geoormerkte bijdragen van derden	48.000	48.000	48.000	48.000	48.000
Bovenwijkse voorzieningen	398.000	371.000	371.000	371.000	371.000
Grondexploitatie	2.221.000	2.043.000	1.843.000	1.643.000	1.443.000
Onderhoud vastgoed	1.646.000	1.385.000	1.279.000	1.073.000	767.000
Regionale samenwerking	2.892.000	1.943.000	858.000	1.107.000	1.540.000
Egalisatie reserve Belegresultaat	-	67.000	67.000	67.000	67.000
Boekwinst Essent	38.996.000	38.905.000	38.859.000	38.763.000	38.668.000
Egalisatiereserve gemeentefonds	747.000	984.000	1.161.000	1.338.000	1.515.000
Bedrijfsvoering	1.275.000	718.000	718.000	718.000	718.000
Gecommitteerde reserve	1.004.000	-	-	-	-
Duurzame energie	-	-	-	-	-
Totaal overige bestemmingsreserves	51.292.000	48.035.000	46.531.000	46.425.000	46.567.000

Voor toelichting per reserve zie bijlage 2. (Alleen aan de reserve onderwijshuisvesting wordt rente toegevoegd.)

Een reserve die eruit springt, is de reserve boekwinst Essent. De reserve is ontstaan uit de verkoop van de aandelen Essent, waarvan de liquide middelen in een beleggingsportefeuille zijn ondergebracht. Deze reserve zal worden ingezet voor:

- de afschrijving van investeringen met maatschappelijk nut.
  - Uitgangspunt in het BBV is dat investeringen die geen opbrengsten genereren (maatschappelijk nut) in principe ineens worden afgeschreven en niet worden geactiveerd. In 2009 en 2010 zijn tot circa € 11 miljoen afschrijvingen (oorspronkelijke investeringswaarde € 20 miljoen) afgeboekt. In de periode 2011-2014 zijn nog eens ruim € 9 miljoen gepland.
  - Inzet van de reserve leidt tot een lager (incidenteel) begrotingstekort, waardoor het mogelijk is om tijdelijk een hoger voorzieningenniveau te creëren. Ten tijde van krimp en economische recessie gaat hier een positief effect vanuit.
- Door het minimumniveau van de reserve te stellen op € 20.000.000 zijn in de toekomst ook nog middelen beschikbaar voor de vervanging van deze investeringen.
  - Er zijn investeringen met maatschappelijk nut die een terugkerend karakter hebben (variërend van 20 tot 25 jaar), zoals renovaties c.q. reconstructies van wegen en openbare verlichting. Voor deze investeringen is door aanwending van de reserve geen vervangingsruimte binnen de begroting aanwezig. Wanneer de afschrijvingen van deze investeringen ongelimiteerd worden gedekt uit reserves, ontstaat op enig moment de situatie dat er zowel binnen de begroting als binnen de reserve geen ruimte aanwezig is om aan deze investeringen te dekken.
- Gezien de ontwikkelingen op de financiële markten lijkt het verstandig de reserve aan te houden ter dekking van eventuele verliezen op de portefeuille, daarvoor bestaat een aparte reserve die eventueel aangevuld kan worden vanuit deze reserve.

In het najaar 2011 zal de reserve vastgoed, in samenhang met de exploitatiebudgetten en de voorziening nader worden beoordeeld.

Hoofdstuk 6 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd ten laste van het betreffende product in de exploitatiebegroting. Vorming van voorzieningen tellen dan ook mee in het resultaat voor bestemming in tegenstelling tot reserves. De aanwendungen worden rechtstreeks ten laste van de voorziening verantwoord.

Momenteel kent de gemeente Leudal de volgende voorzieningen:

	Boekwaarde 31-12-2010	Boekwaarde 31-12-2011	Boekwaarde 31-12-2012	Boekwaarde 31-12-2013	Boekwaarde 31-12-2014
<u>Voorzieningen</u>					
Wachtgeld	151.000	219.000	152.000	84.000	41.000
Onderhoud wegen	172.000	-	-	-	-
Rioleringen	1.113.000	921.000	563.000	215.000	-
Openbare verlichting	440.000	459.000	449.000	439.000	428.000
Onderhoud vastgoed	-	184.000	184.000	184.000	184.000
Totaal voorzieningen	1.876.000	1.783.000	1.348.000	922.000	653.000

Voor toelichting per voorziening zie bijlage 2. (Aan voorzieningen wordt geen rente toegevoegd.)

Hoofdstuk 7 Weerstandsvermogen

7.1 Berekening weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen (de ratio weerstandscapaciteit) wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit. Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient te worden vastgesteld welke ratio de gemeente Leudal nastreeft.

De gemeente Leudal streeft een ratio weerstandscapaciteit na dat tussen 1 en 2 ligt.

De beschikbare weerstandscapaciteit is:

	zie paragraaf: Rekening 2010	Begroting 2011	Begroting 2012
Algemene reserve	8.2.1	7.118.000	6.999.000
Onvoorzien	8.2.2	140.000	140.000
Begrotingsruimte	8.2.3	417.844	852.000
Stille reserves	8.2.4	PM	PM
Onbenutte belastingcapaciteit	8.2.5	1.603.434	1.593.000
Totaal		9.279.278	10.403.140

In 2011 is een begin gemaakt met het opzetten van een risicomatrix (zie bijlage 2). Er is een eerste stap gemaakt, maar de komende tijd zal dit verder ingevuld moeten worden. Op basis van deze matrix is de benodigde weerstandscapaciteit berekend.

Voor de grondexploitaties wordt de benodigde reserve afzonderlijk berekend en de benodigde middelen worden in een aparte reserve beschikbaar gehouden. De laatste berekening (paragraaf grondexploitaties in de begroting 2012) laat zien dat de feitelijke reserve per 1 januari 2011 onvoldoende is, maar dat rekening houdend met toekomstige ontwikkelingen, de reserve voldoende ontwikkelpotentie heeft om de risico's te kunnen afdekken. Dit betekent dat alle positieve resultaten uit grondexploitaties ten gunste van de reserve grondexploitaties komen zolang het noodzakelijk gewenst niveau niet is bereikt.

In de risicomatrix zijn risico's benoemd die gemeente loopt en de maatregelen die de gemeente heeft genomen om de risico's te beheersen. Er is ingeschat hoe groot de kans is dat betreffende gebeurtenis zich voordoet en wat dan de financiële consequenties zijn. Op basis daarvan is de benodigde weerstandscapaciteit € 3,5 miljoen.

Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 10,4 mln.
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 3,5 mln.
Ratio	3,0

Dit betekent dat de ratio weerstandsvermogen 3 is. De nagestreefde ratio van tussen 1 en 2 wordt dus ruimschoots gehaald.

De conclusie kan worden getrokken dat de gemeente Leudal voldoende geld in reserve heeft. Maar hier spelen 2 aspecten die het verhaal wat ingewikkelder maken dan het op het eerste gezicht lijkt:

- Reserve is niet hetzelfde als geld in kas (of op de bank). Reserve is een boekhoudkundige term die aangeeft in hoeverre de bezittingen de schulden van een organisatie overtreffen. Een groot deel van de bezittingen zitten echter vast in eigendommen als gebouwen en beleggingen. Als reserves aangewend worden, moeten hiervoor liquide middelen worden vrijgemaakt en nemen de rentelasten dus toe (dan wel de rentebaten nemen af).
- Reserves kunnen gebruikt worden voor incidentele uitgaven. Het dilemma is echter dat er weinig nuttige incidentele uitgaven bestaan, die geen structurele lasten met zich meebrengen (zoals rente, onderhoud, vervanging e.d.). Het opvangen van risico's is vaak wel een incidentele uitgave.

7.2 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Voor Leudal maken de volgende zaken onderdeel uit van de weerstandscapaciteit.

- algemene reserve;
- onvoorzien;
- begrotingsruimte;
- stille reserves;
- onbenutte belastingcapaciteit.

De gemeente Leudal gebruikt in eerste instantie de incidentele weerstandscapaciteit (begrotingsruimte, budget onvoorzien en algemene reserve) om zowel incidentele als structurele tegenvallers te dekken. Vervolgens zal hiervoor bij de eerstvolgende begroting dekking gezocht worden. Lukt dit niet, dan rest de structurele weerstandscapaciteit (de onbenutte belastingcapaciteit) als dekkingsmiddel.

7.2.1 Algemene reserve

De omvang van de algemene reserve verloopt als volgt:

Omschrijving	Werkelijk 2010	Raming 2011	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014
Algemene reserve	7.118.000	6.999.000	6.886.000	6.867.000	6.860.000

7.2.2 Onvoorzien

In de begroting 2012 is voor onvoorziene uitgaven ruim € 144.000 opgenomen.

7.2.3 Begrotingsruimte

De begroting 2012 sluit met een positief saldo van € 992.140. Hoewel dit niet structureel is, wordt het voor de berekening over 2012 wel meegerekend in de (incidentele) weerstandscapaciteit.

7.2.4 Stille reserves

Stille reserves zijn privaatrechtelijke (niet-bedrijfsgebonden) eigendommen met een hogere actuele waarde in het economisch verkeer dan de boekwaarde. Bij verkoop van deze bezittingen ontstaan dus winsten die eenmalig vrij inzetbaar zijn. Voor Leudal zijn de belangrijkste van niet bedrijfsgebonden bezittingen:

- niet bedrijfsgebonden gebouwen met een hogere actuele waarde dan op de balans is verantwoord;
- in pacht uitgegeven landbouwgronden.

Niet-bedrijfsgebonden bezittingen (materiële bezittingen)

De directe opbrengstwaarde van de materiële vaste activa kan aanmerkelijk hoger liggen dan de boekwaarde. Vooral door de waardegroei op de vastgoedmarkt is er in de afgelopen jaren voor de gemeente Leudal hiervan zeker sprake. Van een stille reserve is echter pas uitgegaan als activa niet duurzaam aan de bedrijfsuitoefening zijn verbonden. Voor de gemeente zal dit zich in de praktijk alleen voordoen bij onroerende zaken die in eigendom zijn van de gemeente en niet meer benodigd zijn voor de bedrijfsuitoefening. Zo worden de meeste gemeentelijke eigendommen zoals schoolgebouwen, dorpshuizen, sportvelden, het gemeentehuis en de gemeentelijke werkplaatsen gebruikt voor de uitvoering van gemeentelijke taken (duurzaam verbonden aan de bedrijfsuitoefening). De strategische aankopen betreffende de grondexploitatie zijn bedoeld om op termijn in de ontwikkeling van woninglocaties of bedrijventerreinen te worden betrokken. Daarom worden ook deze eigendommen beschouwd als duurzaam verbonden aan de bedrijfsuitoefening.

Eind 2009 heeft een inventarisatie plaatsgevonden van panden binnen de gemeente die verkocht kunnen worden. Uit deze inventarisatie blijkt dat uit de verkoop van deze panden een eenmalige opbrengst van € 2,25 miljoen wordt verwacht. Deze opbrengsten zijn reeds in de begroting als bate verwerkt. De stille reserves zijn als gevolg van de (voorgenomen) verkoop van deze gemeentelijke panden dan ook minimaal en beperken zich tot de verkoop van gronden.

In pacht uitgegeven landbouwgronden

In onderstaande tabel wordt een indicatief inzicht gegeven in de in pacht uitgegeven landbouwgronden.

omschrijving	aantal ha	Boekwaarde 01-01-2012	Indicatieve waarde	pachtopbrengst begroting 2012
Pachtgronden				
regulier verpachte landbouwgrond	40		1.200.000	
1 jarig verpachte plandbouwgrond	27		1.080.000	
percelen kleiner dan 1 ha	9		360.000	
Totaal pachtgronden	76	530.000	2.640.000	45.000

Omdat de verkoop van deze gronden leidt tot vermindering van opbrengsten is deze in de berekening van het weerstandsvermogen niet meegenomen.

Overige stille reserves

Naast de hiervoor genoemde stille reserves heeft de gemeente nog stille reserves in financiële bezittingen (aandelen), diverse kleinere groenstroken binnen de kernen en kunst. Gelet op het financiële belang is de waardering van deze onderdelen van de stille reserves niet in deze nota verwerkt.

7.2.5 Onbenutte belastingcapaciteit

Onder de onbenutte belastingcapaciteit verstaan we de beschikbare ruimte in de tarieven van de onroerendezaakbelastingen (OZB). Anders gezegd: de mogelijkheden om de OZB tarieven te verhogen.

De onbenutte belastingcapaciteit voor het onderdeel OZB is vanaf het begrotingsjaar 2011 gerelateerd aan het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet. Dit percentage is gebaseerd op het gewogen gemiddelde van de percentages van de WOZ-waarde 2011 die in het gemeentefonds als rektarieven voor het jaar 2012 worden gehanteerd, met een opslag van 20%. Op basis van het huidige gewijzigde beleid ontstaat voor de gemeente Leudal het volgende beeld:

	% WOZ-waarde (gewogen gemiddelde)	OZB opbrengst in €
OZB opbrengst o.b.v. artikel 12-norm	0,1432	7.209.000
OZB opbrengst zoals opgenomen in de begroting 2012	0,0959	4.828.000
Onbenutte belastingcapaciteit		2.381.000

Bijlage 1 Functies van reserves

In het totale financiële beleid hebben reserves en voorzieningen verschillende functies, te weten:

Dekkings- en bestedingsfunctie

Met uitzondering van de algemene reserve hebben de reserves en voorzieningen een vooropgezet doel. Zij zijn bewust ingesteld om te besteden voor het bereiken van een bepaald(e) activiteit/doel.

De algemene reserve kan incidenteel ook worden gebruikt als dekkings- of bestedingsmiddel.

Bufferfunctie (weerstandscapaciteit)

De algemene reserve vervult een belangrijk deel van de bufferfunctie in Leudal. In deze functie dienen de reserves om onvoorziene tegenvallers op te vangen. Voor de benodigde omvang wordt de weerstandscapaciteit gerelateerd aan de risicomatrix (zie hiervoor Hoofdstuk 7 weerstandsvermogen).

Financieringsfunctie

De Wet financiering decentrale overheden (Fido) beoogt een solide financieringswijze van de decentrale overheden te bevorderen en schommelingen van rentelasten zoveel mogelijk te beperken. De financiering van kapitaaluitgaven kan geschieden door het gebruiken van reserves en voorzieningen als (intern) financieringsmiddel of door het aantrekken van vaste geldleningen. Het gebruik van reserves en voorzieningen als intern financieringsmiddel wordt aangeduid met de financieringsfunctie.

Inkomensfunctie

Omdat reserves en voorzieningen aangewend worden als intern financieringsmiddel genereren reserves en voorzieningen bespaarde rente.

Verplichtingenfunctie

De verplichtingenfunctie heeft betrekking op voorzieningen. Een voorziening heeft een karakter van een verplichting die de gemeente is aangegaan en waarvoor de benodigde middelen beschikbaar moeten zijn.

Egalisatiefunctie

Hiermee wordt een regelmatige verdeling over de jaren heen mogelijk gemaakt, mede om ongewenste schommelingen (pieken en dalen) in de tarieven en het resultaat te voorkomen. Dit zijn in onze gemeente de egalisatiereserves afvalstoffenheffing, rioolrecht.

Bijlage 2 Risicomatrix

Excel document

Bijlage 3 Details reserves en voorzieningen

Apart Word document